לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא משום דאיתקש לולב לאתרוג דכתיב ביה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב (שמות טו) זה אלי ואנוהו דאין ואנוהו אלא לכתאלה ולא מיפסל בהכי דדמוכח פ"ק (נעיל דף יח:) דאמרי רבנן לולב מצוה לאוגדו משום שנא' זה אלי ואנוהו לא אגדו כשר והאי יבש דהכא אין לפרש כמו יבש דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כט:) דתנן התרנגים של נכרים יבשים מותרים ומפרש בגמ' יבשים לאחר שניטל עשר חדש דהא אמרינן לקמן (דף נ.) גבי הדס יבש יבשו רוב עליו ונשתייר שם שלשה בדי עלין אין כשירין אלמא אין היבשות תלוי בשניטל עשר חדש אלא יש לומר יבשות דהכא כמו יבשות אזן בכור דתנן בפרק על אלו מומין (בכורות דף נז.) רבי יוסי בן המשולם אומר יבשה עד שתהא נפרכת בצפורן:

נקטם ראשו. לכאורה מיירי בשני עלין האמצעיים היוצאין מראש השדרה אבל קשיא דבגמרא (דף נב.) קאמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התיומת פסול והן אותן העלין האמצעיים והא אפילו בנקטם ראשו פסול כל שכן נטלו לגמרי ולריך לומר דנקטם ראשו מיירי ברוב העלין הסליוניים לא כמו אצטריך ליה לרבי יהושע בן לוי לאשמועינן ניטלה דסלקא דעתיה דתשיב הדר טפי מנקטם לא כמו ניטלה אחת מן התיומת דבנקטם לא מיפסלה אח"כ נקטמו שתיהן:

נפרצו עליו. ברוב עלין חייבי כדתניא בתוספתא (פ"ב) ופי' בקונטרס שנפרצו מן השדרה שלו ואינן מחוברין אלא על ידי אגודה משמע שרולה לומר שנתלשו לגמרי מן השדרה ולא משמע כן בגמ' דאמרינן נפרצו דעביד כי חופיא והעלין שנתלשו מן השדרה הוי מיקרו כדאמרינן בגמרא (דף נז:) אמר רבה לא (*ליגוד) אינשי טליבא בהושענא דמשתיירי הוי והוי תלילה כלומר אם אחוך הוא יותר מדאי מן הערבה ובא לקצן אותה בעודו באגודו דמשתיירי עלי הלולב כשנתלש מן השדרה הקליפה ומן ההולין עושין חופיא כדאמרינן בהגזל קמא (ב"ק דף יו.) האי מאן דגזל טליבא מחבריה ועבדיהו הוי קי מעיקרא טליבא והשתא הוי ועבדיהו חופיא קי מעיקרא הוי והשתא חופיא והייט שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד והלך לותם שכן דרך לעשות חופיא: **קפסיק** ותני לא שנא בי"ש לראשון ובי"ש שני. משמע דדייק מדקתני סתם ולא מפליג ותימה הא אמרינן לקמן (דף לה:) ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דבי"ש שני כשר כדאמרינן לקמן (דף לו:) בגמ' דר' חגיגא מטביל ביה ובפיק ביה ומוקי מתני' בי"ש לראשון ואי דייק מדקתני גזול ולא קתני שלוח הא לקמן בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אבל הכא (ה) לא אסיק אדעתיה ואי משום דקתני גזול דומיא דיבש הכי נמי נקב קתני עלתה חזרה על רובו דמפסיל לף בי"ש שני משום הדר ומיהו בירושלמי משמע קצת דמשום חזרה לא מיפסיל אלא בי"ש לראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן פסולין אלא בי"ש לראשון בלבד אמן אמרי רובו אלא אחד חוטמו כרובו והייט במקום אחד דאמרינן לקמן (דף לה:) גבי חזרה ומיהו לי יום לראשון דוקא על כרחך הדר הוא ולא מיפסיל אלא משום דתשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חגיגא ליה אלי קפסיק ותני כמו שמואל דשמעתין דמוקי מתניתין דגזול בי"ש לראשון ומכשיר בי"ש שני אי נמי בריש לא שייך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג אבל כולהו אחריני אידי דלא מפליג בריש לא מפליג בסיפא ושוה דבריו סתם אף על פי שיש לחלק:

בעינן הדר וליכא. משמע דפשיטא ליה דבעינן הדר לטולהו ימי ולכם מסלכם לא מיתוקש אלא בי"ש לראשון ובן אלקתם דממעטינן מינה דבעינן לקיחה תמה לא מיפסיל (דף ט:) ר' חגיגא מטביל ביה בי"ש שני ובפיק ביה ותימה מאי שנא זה מזה הא טולהו בהדי הדדי כתיבי בחד קרא אלקתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר ואי משום דמשמע ליה דהכי דכתיבי מקמי ביום ראשון עליה קיימי אבל הדר בתריה כתיב אחתי קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף כו.) ולקמן בפרקין (דף לד:) דאתרבה מינן שבלולב מעכבין זה את זה דבעינן לקיחה תמה ובשאלי פירקין (דף מא:) ובריש לולב ובערבה (לקמן ד' מג.) דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שתהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלא כתיב ולקחתה לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל (מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם כן בשאר הימים תיסגי במין אחד ובלקיחה של אחד בשביל כולם לכך נראה דהייט מעמא משום דיום ראשון דאורייתא בגבולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש דאיתא בריש לולב וערבה (לקמן דף מד:) הלכך בעיקר הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דאורייתא וכן בהדר משום הדור מצוה אבל בחסר ובשאול לא תקון ובגזול פלוגתא דשמעתין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מצוה הבאה בעבירה ושמואל סבר דלא תקון דמתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול: משום

ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מיחו ועל שפוסקים צדקה ברבים ואינן נותנין אמר רב בשביל *ארבעה דברים נכסי בעלי בתים יוצאין לטמיון: על כובשי שכר שכיר, ועל עושקי שכר שכיר ועל שפורקין עול מעל צווארי הן ונותנין על חבריהן ועל גסות הרוח, וגסות הרוח כנגד כולן אבל בענוים כתיב ויענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום:

הדרן עלך הישן

לולב *הגזול יהיבש פסול, *ושל אשירה ושל עיר הנדחת פסול, נקטם ראשו נפרצו עליו פסול, נפרדו עליו כשר, *רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה. ציני הר הברזל כשירות, *לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו כשר: **גמ'** קא פסיק ותני לא שנא בי"ש ראשון ולא שנא ביום טוב שני, בשלמא יבש הדר בעינן ולא אלא גזול בשלמא יום טוב ראשון דכתיב לכם *משלכם, אלא ביום טוב שני אמאי לא? אר"י יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי משום

ועל שהיה ספק בידם. של בעלי בתים הלו למחות ביד עוברי עבירות שבדורו שבריהם נמטעים מחמת עושרם והבריות ירחים מהם ולא מיחו: ועל שפוסקין. בעלי בתים הללו לדקה ברבים שיתנו לעניים (והם) ולא נותנים: לטמיון. שנטממין וכלים מאליהם: תורה אור טובם. שמדחהו בלך ושוב: עושק. לגמרי גוזל שכרו: ועל גסות הרוח. שמתגאים ומשתררין על אחיהם בשביל עושרן:

(גיטין נב.) [לח:]

הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב-כף, של תמרים והדר תני הדס ועלבה באחד כפשיטו: גזול. פסול-ולקחתם לכם כתיב משלכם: יבש. דבעינן מצוה מהודרת דכתיב (שמות טו) ואנוהו: של אשירה. אין שעובדין אותו ע"ז ובגמרא מפרש טעמא: ושל עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה תקבוץ ולולב בעי שיעור ד' טפחים כדלקמן (דף נב:) וכיון דהאי לשרפה קאי אין שיעורו קיים דכשרוף דמי: נקטם ראשו. פסול דלא הוי הדר: נפרצו עליו. משברה ואינם מחוברין אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין אשקוב"א לאו הדר הוא: נפרדו עליו. מחוברין הן בשדרה אלא שנפרצו הן נפרדין לכאן ולכאן כעגפי ויקרא שלמעלה הן נפרדין לכאן ולכאן כעגפי אשה: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו עליו יאגדם שיהא עולין עם השדרה כשאר לולבין: ציני הר הברזל. מפרש בגמרא ציני דקלים: כשרות. לולבין שלהן ואע"פ שעלין שלהן קטנים מאד ואין עולין עם ארכה של שדרה: כדי לנענע בו. מפרש בגמרא שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לנענע דבעינן נענוע כדלקמן (דף נז:) מעלה ומוריד מוליך ומביא לעטור רוחות רעות ומלאים רעים: **גמ'** קפסיק ותני. פסול: לא שנא בי"ש ראשון שני. דחיוביה מדאורייתא: לא שנא בי"ש בשלמא יבש. דליתיה בנטילת לולב אלא מדרבנן דביום הראשון כתיב: בשלמא יבש. פסול מדרבנן ומי כיון דמצוה הוא משום זכר למקדש בעינן הדור מצוה: אמאי לא. מהיכא תיתי למיפסליה: שנאמר

(ה) תוס' ד"ה קפסיק ותני וכו' אבל הכא עדיין לא אסיק אדעתיה:

הגהות הב"ח

רש"ל מ"ז

* ואיות שבתורות הבאתיות על עלומה לדיה מ"א כל אלו שני בנפרד

נוסחא דיני לולב

נוסחא מהגה

ב' ריעות בלולב דגזל ביום טוב

מהגה (המיר)

לולב דגזל ביום טוב ראשון ושאלה ריעות חלקות (טוטר לב לבריון המטולטלים)

אלא יוצא בני אגודה המוך הבאה

מאוק שיוצא באשלה יוצא בגזל

ב' מאמרות שמאיר

ר' יוחנן בשם רבי

ו' מצוה הבאה בעבירה

ב' מטן דכסיר לאה קרבן

גזלה בסולה

[ל"ל ליגוד]

רבינו חננאל

ועל מגדלי בחמה נסה. ועל קוצצי אילנות טובות. ועל ד' דברים סמוך בעלי בתים יורד לטמיון על עושקי שכר שכיר. ואל כובש שכר שכיר. ועל פורק עול מצוארו ונותנו בצואר חבירו וגסות הרוח כנגד כולן.

ושאר הדרן עלך הישן

לולב הגזול והיבש כו'. ואוקימנא היבש משום דבעינן הדר וליכא. גזול נמי ביו"ט ראשון כתיב לכם והאי לאו שלכם. ובשאר הימים נמי לשני יאוש דהא אינו שלכם.

*) הדבר תמוה דהא ביו"ט שני לא נעי לכם רק סעמא משום מצוה הבאה בעבירה ואולי דאיזה ע"ם גזל בכלל ונ"ע.